

Samgongan eingi hugskot á vinnu-lívsøkinum

Í øðrum parti av røðu síni í orðaskiftinum um figgjarlógina viðger Vilhelm Johannesen fiskivinnuna, serliga svartkjaftaveiðu og aling, og at enda spurningin um røktar- og ellisheim:

politikkur

Tað, sum øll henda figgjarlógin eins og allar aðrar figgjarlógir, hvíli á, er tann framleiðsluskapandi vinnan. Hja okkum er fiskivinnan høvuðsvinna. Tey seinastu árin hefur spurningurin um sínámillum veiðurættindi við ymisk lond verið av rættuliga stórum tydingi fyri okkara fiskivinnu. Í heili 10 ár hevði javnaðarflokkurin ábyrgdina og leiðsluna av samráðingunum við onnur lond um hesi viðurskipti.

Tá vóru samráðingarferðirnar oyðsl

Atfinningarnar og ábreiðslurnar, sum vit finga frá sitandi lögmanni, sambandsmonnum og málagnari sambandsflokksins vóru ofta harðar og eftir okkara tykki hópisleysar. Tá Atli Dam fór av landinum á odda fyri eini sendinevnd við fyra, fimm ella sjey limum, hoyrdu vit frá núverandi lögmanni, sambandsmonnum og Dimmalætting, at tað var at oyðsla við almennum peningi, at hesar talsterku sendinevndir fóru av landinum. Øll hesi viðurskiptini skuldu sambandsmenn greiða munandi betur, eins skjótt og nogv biligari, við bert at nýta eitt frimerki.

Frimerkið fyllir 10 sitipláss

Nú er so hetta frimerki tikið í nýtslu og hevur verið í nýtslu í eitt heilt ár. Hvussu sær hetta frimerki so út og hvussu biligt er tað? Ju, í flogfarinum fyllir hetta frimerki upp til 10 sitipláss og kostnaðurin av at flyta sambandsfrimerkið aftur og fram er hareftir.

Og síðani kunnu vit taka úrslitini. Hvussu siggja tey út? Ju, føroysk skip, ið veida laks á føroyskum sjóki, og sum hava fingið loyvi frá landsstýrinum at veida til samans 1600 tons í ár, skulu longu nú avmarka hesa veiðu niður í 750 tons í 625 tons.

Vit hava beint nú avgreitt ein nýggjan sínámillum veiðusáttmála við Noreg, sum er heilt munandi verri, enn Noregssáttmálarnir hava verið tey undanfarna árin. Samanumtikið kosta samráðingarnar við onnur lond um sínámillum veiðurættindi nú munandi meira enn fyrr, úrslitini koma munandi seinni og tey eru eisini munandi verri.

Eingi vinnulívshugskot

Á vinnulívshugskotum er sitandi landsstýri enn ikki komið við nýggjum hugskotum av tydingi. Samgongumenn tosa um svartkjaftaveiðu, um at framleiða svartkjaft til matna og um fiskaaling. Undanfarna landsstýri nýtti stóran peningaupphæddir til royndarfiskiskap eftir svartkjafti, til royndirnar at framleiða svartkjaft til matna og til royndirnar við fiskaaling. Og ongín ivi er um, at ávisir framtíðarmøguleikar eru bæði í svartkjaftaveiðuni og í fiskaalingini. Men í báðum fornum verður neyðugt at fremja ávis tiltøk frá politiskari og almennari síðu.

Svartkjaftaveiða kann lætta tristið á landgrunnin

Viðvíkjandi svartkjaftinum og øðrum djúpvatnsfiski tørvar okkum eina heildarætlan ein útyggingarætlan bæði á sjógvi og landi. Vit skulu hava eitt ávist tal av skipum í svartkjaftaveiðu og í veiðu eftir øðrum fiskasløgum á tí djúpa vatninum. Hetta kann samstundis lætta um pressió, sum liggur á fiskileiðunum inni á landgrunninum. Vit skulu eisini hava virkir á landi og taka imóti og tilvirka svartkjaft og annan fisk, sum vit hava móguleika fyri at veida á djúpum vatni. Tað er ógvuliga umráðandi at ein ávis javnvág er ímillum veiðurorkuna og tilvirkingarorkuna á landi.

Ov lítið til smoltframleiðslu

Undir § 16. Fiskivinna, sigling o.t. eru 800.000 kr. settar av til laksa- og silaaling. Her átti tað almenna at nýtt eina nogv stórri upphædd til smoltframleiðslu, soleiðis at vit í rættuliga stóran mun kundu sett laksa smolt út og latið alistodnum bæði laksa- og silasmolt. Í løtuni verða øll fiskaaliprojektini figgjáð við lánun úr ávíkavist menningargrunninum og idnaðargrunninum. Hetta setur sjálvandi stór krøv til báðar grunnarnar og avmarkar semstundis móguleikarnar hjá grunnunum fyri at veita lán og stundning til onnur idnaðartiløk, ið eisini verða neyðug at fremja.

»Realurin« kundi lánt til aling

Ein móguleiki fyri at útvega aðra figging til fiskaaling er, at realkreditstovnurin verður yvirtikin av heima-stýrinum og at reglurnar fyri grunnin verða broyttar soleiðis, at realurin umframt at læna til fiskiskip, eisini kemur at læna til fiskaaling. Hetta vildi í fyrsta lagi skapt rúmari móguleikar fyri figging til fiskaaliprojektini og í øðrum lagi rúmka munandi um móguleikarnar fyri figging hjá idnaðinum, tá krøvini til ávíkavist menningargrunnin og idnaðargrunnin vildu minkast rættuliga munandi, um grunnarnir sluppu undan at veita lán til fiskaaliprojektini.

Sorgarkapitulín í siglingarsøguni

Eitt annað vinnulívsmál, sum eg kundi hugsað mær at nevnt, er siglingarmálið. Tá næsta bindið av Føroya Siglingarsøgu verður skrivað, rokni eg við, at tann eini kapitulin í bókini fer at bera heitið »sorgarsagan« og hesin kapitulin fer sjálvandi at snúgva seg um føroyska millumlandasigling seinast í sjevtíðunum og fyrst í átta-tíundunum. Hesin parturin av okkara siglingarsøgu er so syndarlígr at ein ella fær set at tosa um hetta málið.

Royndin við Smyril hevur prógvað, at Smyril var og er alt ov litil og ótíðarhóskandi til hesa sigling, men hon hevur so sanniliga eisini prógvað, at her vóru móguleikar fyri eini alternativari vinnu, eini vinnu, sum kundi útvega arbeidsplass til fleiri hundrad føroyingar bæði á sjógvi og landi, um vit høvdu tað rætta skipið ella tey rettu skipini og tann rætta viljan í hesum máli, men her hava samgonguflokkarnir nærum lorka okkum allar móguleikar av hondum.

Ov lítið til ellis- og røktarheim

Undir § 19. verður skotið upp at seta 1 mió. kr. í grunn til ansingar- og røktarheim. Vit hava í løtuni eitt ellis- og røktarheim í Vágum og eitt í Suðuroy. Eitt verður nú bygt

í Norðoyggjum og eitt verður bygt í Fysturoynni.

A hesum øki hava vit tveir grunnar. Annar grunnurin fær helmingin av sinum peningi úr ríkisskassanum og hin helmingin úr landskassanum. Tann upphæddin, sum hesin grunnurin fær, svarar til 2% av útgoldnari fólkapensjón og 2% av útgoldnari avlámispensjón. Hin grunnurin fær allan sin pening yvri figgjarlógina og er talan um 1 mió.

kr. um árið.

Tey næstu árin er øll orkan hjá báðum grunnunum bundin av røktarheimsprojektnum í Norðoyggjum og í Fysturoynni, soleiðis at ongín peningur er tókur á hesum øki tey næstu nógvu árin. Men tørvar er á fleiri ellis- og røktarheimum. Hesin tørvar er á Sandoyinni og á Streymoyinni. Her í høvuðsstaðnum er eitt ellisheim og so røktardeildin á lands-

sjúkrahúsinum, ið er tann skambletturin, sum átti at fingið okkum at sett eina stórri upphædd av sett eina málíð, soleiðis at ellis- og røktarheimsspurningurin í høvuðsstaðnum verður loystur við tað fyrsta. Vita vit, at sosiala nevndin hjá Tórshavnar byráð fleiri ferðir hevur reist spurningin yvir fyri landsstýrinum og at hon framvegis streingir á at fáa spurningin loystan.

Viðmerking til Óla Breckmann:

Hví viðgjørði tú ikki »arbeiðsloysið«, men bert kallaði?

Grundað á eina kanning sjúkrasysttranæmingar hava gjørt um arbeidsløysi millum ungfolk í sunnaru helvt av Suðuroy, sendi Sosialistiskt Ungmannafelag eina áheitan til lögtingið, um í fyrsta lagi at bota um fylgjurnar av arbeidsløysinum, og í øðrum lagi, fáa til vega góð og meningsfull arbeidsplass.

Í áheitanini til tingið, varð vist á, at orsøkin til kreppuna er tann kapitalistiski framleiðsluhætturin, sum er grundaður á at skapa profit til nokur fá, meðan ikki verður hugsað so nógv um fjøldina.

Hetta fekk Óla Breckmann lögtingsmann, blaðstjóra og orinda-drong hjá tí føroyska kapitalinum, enn einaferð at loypa fram-av, og heldur enn at viðgera málið um arbeidsløysi sum tað álvarsmál tað er, loypir hann á, og byrjar at tosa um »sosialistiska heilakreppu« og, hvussu tað er aðrastaðni har »sosialistar« ráða.

Vit eru ein felagskapur av ungum, hvørs politikkur er grundaður á ta demokratisku sosialismuna, og sum ikki kann góðtaka, at sparpolitikur landstýrisins skal ganga út yvir tey, ið

eru illa fyri framman-undan.

Av royndum vita vit, at ein skal ikki vænta nógv frá tykkara síðu. Tað hava tit vist í verki, t.d. við at spenna bein fyri uttanlandssiglingini, sum kundi givið arbeiði til eini 70–100 fólk, ella við at steðga bergholsgerdum, nokta innflutningsloyvum til skip, steðga bygging av virkjum at arbeiða svartkjaft osfr. — alt, ið kundi skapt nógv arbeiði til føroyska fólkið (eisini borgarligan ungdom) og soleiðis skapt føroysku arbeiðarafjøldini betri livikor og livsinnihald.

Vit væntaðu, at tit høvdu lært av tí skeiva tit hava gjørt, og tí loyvdut vit okkum at heita á landsins myndugleikar, sum í síðsta enda eru teir, ið hava ábyrgdina fyri samfelagsútviklinginum, um at taka stig til at bota um tað kaotisku støðuna, sum í dag leikar ímillum føroyskan ungdom.

Ein partur av veljarum fólkaflaksins — og sambandsins fyri tann skuld eisini — eru at finna ímillum føroyskar arbeiðarar, og tað má vera uppgávan hjá tykkum at greiða teimum — tykkara veljarum — frá, hvat tit vilja gera fyri at

viðmerkingar

bota um livikor teirra.

Tit gera nógv av at greiða teimum frá, hvussu nógv betur teir hava tað í mun til arbeiðarar aðrastaðni t.d. í teimum kommunistisku londunum. Hetta er óiva gott hjá teimum at vita, men tað bætir ikki um korini hjá føroyskum arbeiðarum. Heldur áttu tit at greitt teimum frá korum teirra í mun til korini hjá føroyskum kapitalistum, og harvið lært teir at kent sínar veruligu figgindar, sum eru meginorsøkin til vánaligu kor teirra.

Tit sum hava bjóðað tykkum fram at arbeiða fyri føroysku tjóðina, gerið so væl og greiðið okkum frá, (uttan at tosa um hvussu tað er aðrastaðni) hvat tit vilja gera fyri at steðga tí skeivu gongdini á arbeidsmarknaðinum, ið førir til eitt lemjandi arbeidsløysi, sum eisini rakar tey borgarligu.

Marnar Lisberg, form.

Jónsvein Hovgaard
nevndarlimur í S.U.

Løgtingsmenn áttu at farið á skeið í føroyskum

Afturkomin av túri eydnaðist tað mær endiliga einaferð aftur at hoyra eitt orðaskifti úr Løgtinginum um figgjarlógina gjøgnum Útvarp Føroya.

Um innihaldið skal eg ikki siga nakað um, tí tað talaði fyri seg sjálv, men neyvan munnu landsins kosnu menn hava ríðið so niðarlaga aður. Men hver var ein hin fremsti í hesum — sjálvur fremsti maður

landsins. Tað sigur ikki so lítið.

Tað sum eg aftur imóti ætli at finnst at er málbrúkið hjá nokrum tingmonnum. Tað er reint út sagt forkastligt, at fremstu menn landsins ikki duga at tala nøkulunda føroyskt. Eg vil næstan siga, at tað er skomm fyri bæði lögtingsformannin og lögmannin, at teir ikki hava eitt betri føroyskt mál. Giti,

at triðja hvørt orð teirra er danskt, bendingarnar skeivar og málburðurin annars ikki føroyskur.

Uppskot mitt er tí, at tað kostar ikki so nógv, setið allar lögtings- og landsstýrismenninar, sum ikki duga føroyskt, á skulabonk í føroyskum.

Við vón um góða viðgerð!

Fiskari